Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS

2016 m. rugsėjo 6 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Europos Sąjungos pilietybė — Valstybės narės piliečio, pasinaudojusio teise laisvai judėti, išdavimas trečiajai valstybei — Sąjungos teisės taikymo sritis — Valstybės narės piliečių apsauga nuo ekstradicijos — Apsaugos netaikymas kitų valstybių narių piliečiams — Judėjimo laisvės apribojimas — Nebaudžiamumo prevencija grindžiamas pateisinimas — Proporcingumas — Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 19 straipsnyje nustatytų garantijų laikymosi patikrinimas“

Byloje C-182/15

dėl *Augstākā tiesa* (Aukščiausiasis Teismas, Latvija) 2015 m. kovo 26 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2015 m. balandžio 22 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje dėl

Aleksei Petruhhin ekstradicijos

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas K. Lenaerts, pirmininko pavaduotojas A. Tizzano, kolegijų pirmininkai R. Silva de Lapuerta, M. Ilešič, L. Bay Larsen, A. Arabadjiev, C. Toader ir F. Biltgen, teisėjai E. Levits, J.-C. Bonichot, M. Safjan, C. G. Fernlund (pranešėjas) ir S. Rodin,

generalinis advokatas Y. Bot,

posėdžio sekretorius M. Aleksejev, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2016 m. kovo 1 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— Latvijos vyriausybės, atstovaujamos I. Kalniņš,

— Čekijos vyriausybės, atstovaujamos M. Smolek ir J. Vláčil,

— Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos T. Henze, J. Möller, M. Hellmann ir J. Kemper,

— Airijos, atstovaujamos E. Creedon, L. Williams ir T. Joyce, padedamų BL C. Toland ir *advisory counsel* D. Kelly,

— Prancūzijos vyriausybės, atstovaujamos G. de Bergues, D. Colas ir F.-X. Bréchot,

— Austrijos vyriausybės, atstovaujamos G. Eberhard,

* Proceso kalba: latvių.

— Lenkijos vyriausybės, atstovaujamos B. Majczyna,

— Jungtinės Karalystės vyriausybės, atstovaujamos V. Kaye, padedamos baristerio J. Holmes,

— Europos Komisijos, atstovaujamos S. Grünheid, E. Kalniņš ir W. Bogensberger,

susipažinęs su 2016 m. gegužės 10 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl SESV 18 straipsnio pirmos pastraipos, 21 straipsnio 1 dalies ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 19 straipsnio išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant Rusijos valdžios institucijų Latvijos valdžios institucijoms pateiktą prašymą išduoti Estijos pilietį Aleksei Petruhhin dėl nusikaltimo, susijusio su prekyba narkotinėmis medžiagomis.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

3 2002 m. birželio 13 d. Tarybos pagrindų sprendimo 2002/584/TVR dėl Europos arešto orderio ir perdavimo tarp valstybių narių tvarkos (OL L 190, 2002, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 34), iš dalies pakeisto 2009 m. vasario 26 d. Tarybos pamatiniu sprendimu 2009/299/TVR (OL L 81, 2009, p. 24, toliau – Pagrindų sprendimas 2002/584), 1 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatyta:

„1. Europos arešto orderis yra teisminis sprendimas, kurį išduoda [priima] valstybė narė, kad kita valstybė narė areštuotų [sulaikytų] ir perduotų prašomą perduoti asmenį, siekiant patraukti baudžiamojon atsakomybėn arba vykdyti laisvės atėmimo bausmę [vykdyti baudžiamąjį persekiojimą arba laisvės atėmimo bausmę], arba sprendimą dėl įkalinimo.

2. Valstybės narės vykdo Europos arešto orderį, remdamosi tarpusavio pripažinimo principu ir vadovaudamosi šio pagrindų sprendimo nuostatomis.“

Latvijos teisė

4 Konstitucijos 98 straipsnio trečiame sakinyje įtvirtinta:

„Latvijos pilietį draudžiama išduoti kitoms valstybėms, išskyrus *Saeimos* [(Parlamento)] ratifikuotose tarptautinėse sutartyse numatytus atvejus, jei išduodant asmenį nepažeidžiamos Konstitucijoje nurodytos pagrindinės žmogaus teisės.“

5 Baudžiamojo proceso įstatymo 66 skirsnyje „Asmens išdavimas užsienio valstybei“ esančio 696 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatyta:

„1. Latvijos teritorijoje esantį asmenį galima išduoti siekiant jo baudžiamojo persekiojimo, kad jis būtų teisiamas teisme arba kad būtų įvykdytas teismo sprendimas, jei gautas prašymas jį laikinai suimti arba užsienio valstybės prašymas šį asmenį išduoti dėl veikos, kuri pagal Latvijos ir užsienio valstybės įstatymus yra nusikalstama.

2. Asmenį galima išduoti siekiant jo baudžiamojo persekiojimo arba jo teisimo teisme dėl veikos, už kurią numatyta didesnė nei vienų metų maksimali laisvės atėmimo bausmė arba griežtesnė bausmė, jei tarptautinėje sutartyje nenumatyta kitaip.“

6 Šio įstatymo 697 straipsnio 2 dalies 1, 2 ir 7 punktai suformuluoti taip:

„Išduoti asmens negalima, jei:

1) asmuo yra Latvijos pilietis;

2) prašymas išduoti asmenį pateiktas siekiant pradėti jo baudžiamąjį persekiojimą arba jį nubausti dėl jo rasės, religijos, tautybės ar politinių pažiūrų arba jei yra pakankamai priežasčių manyti, kad asmens teisės gali būti pažeistos dėl minėtų pagrindų;

<…>

7) užsienio valstybėje asmeniui gali grėsti kankinimai.“

7 1993 m. vasario 3 d. Latvijos Respublikos ir Rusijos Federacijos sutarties dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių civilinėse, šeimos ir baudžiamosiose bylose 1 straipsnyje nustatyta:

„1. Vienos Susitariančiosios Šalies piliečiai kitos Susitariančiosios Šalies teritorijoje savo asmeninių ir turtinių teisių atžvilgiu naudojasi tokia pat teisine gynyba kaip ir tos Susitariančiosios Šalies piliečiai.

2. Vienos Susitariančiosios Šalies piliečiai turi teisę laisvai ir nekliudomai kreiptis į kitos Susitariančiosios Šalies teismus, prokuratūrą, notarų kontoras <...> bei kitas įstaigas, kurioms pagal kompetenciją priklauso civilinės, šeimos ir baudžiamosios bylos, gali dalyvauti nagrinėjant šias bylas, teikti prašymus, pareikšti ieškinius ir atlikti kitus procesinius veiksmus tokiomis pat sąlygomis kaip ir tos šalies piliečiai.“

8 Šios sutarties 62 straipsnyje numatyta:

„Neišduodama, jeigu <...> asmuo, kurį prašoma išduoti, yra Susitariančiosios Šalies, kuriai pateikiamas prašymas, pilietis arba asmuo, kuriam šioje valstybėje suteikta prieglobsčio teisė.“

9 1992 m. lapkričio 11 d. Lietuvos Respublikos, Estijos Respublikos ir Latvijos Respublikos sutarties dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių 1 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta:

„Vienos Susitariančiosios Šalies piliečiai kitos Susitariančiosios Šalies teritorijoje savo asmeninių ir turtinių teisių atžvilgiu naudojasi tokia pat teisine gynyba kaip ir tos Susitariančiosios Šalies piliečiai.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

10 2010 m. liepos 22 d. Interpolo interneto svetainėje paskelbtas prioritetinis pranešimas apie Estijos piliečio Aleksei Petruhhin paiešką.

11 Šis asmuo buvo sulaikytas 2014 m. rugsėjo 30 d. Bauskėje (Latvija) ir laikinai suimtas 2014 m. spalio 3 d.

12 2014 m. spalio 21 d. Latvijos valdžios institucijos gavo Rusijos Federacijos generalinio prokuroro ekstradicijos prašymą. Šiame prašyme nurodyta, kad 2009 m. vasario 9 d. sprendimu pradėtas A. Petruhhin baudžiamasis persekiojimas ir jam paskirtas kardomasis kalinimas. Jis kaltinamas, kad, dalyvaudamas organizuotoje grupuotėje, kėsinosi parduoti didelį narkotinių medžiagų kiekį. Pagal Rusijos teisės aktus už šį nusikaltimą baudžiama laisvės atėmimo bausme nuo 8 iki 20 metų.

13 *Latvijas Republikas Ģenerālprokuratūra* (Latvijos Respublikos generalinė prokuratūra) leido išduoti A. Petruhhin Rusijai.

14 Tačiau 2014 m. gruodžio 4 d. A. Petruhhin paprašė panaikinti sprendimą dėl ekstradicijos motyvuodamas tuo, kad pagal Lietuvos Respublikos, Estijos Respublikos ir Latvijos Respublikos sutarties dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių 1 straipsnį Latvijoje jis turi tokias pat teises kaip Latvijos piliečiai, todėl Latvija turi jį apsaugoti nuo nepagrįstos ekstradicijos.

15 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad nei Latvijos teisėje, nei jokioje Latvijos Respublikos pasirašytoje tarptautinėje sutartyje, be kita ko, su Rusijos Federacija ir kitomis Baltijos valstybėmis, nenumatyta Estijos piliečio ekstradicijos Rusijai apribojimų. Pagal šias tarptautines sutartis apsauga nuo tokios ekstradicijos numatyta tik Latvijos piliečiams.

16 Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad Sąjungos piliečių apsaugos nuo ekstradicijos, kai jie juda kitoje nei jų pilietybės valstybėje narėje, netaikymas prieštarauja Sąjungos pilietybės esmei, būtent Europos Sąjungos piliečių teisei į apsaugą, lygiavertę teikiamai tos valstybės piliečiams.

17 Todėl *Augstākā tiesa* (Aukščiausiasis Teismas, Latvija) 2015 m. kovo 26 d. panaikino A. Petruhhin skirtą suėmimą, nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 18 straipsnio pirmą pastraipą ir 21 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad, taikant valstybės narės ir trečiosios valstybės sudarytą sutartį dėl ekstradicijos, bet kurios Europos Sąjungos valstybės narės piliečiui turi būti užtikrinama tokia pati apsauga, kokia teikiama valstybės narės, kurios prašoma išduoti asmenį Europos Sąjungai nepriklausančiai valstybei, piliečiams?

2. Ar tokiu atveju valstybės narės, kurios prašoma išduoti asmenį, teismas turi taikyti [suinteresuotojo asmens] pilietybės arba nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės narės nustatytas ekstradicijos sąlygas?

3. Ar tais atvejais, kai ekstradiciją reikia vykdyti nesuteikiant tokios pat apsaugos, kokia numatyta valstybės, kurios prašoma išduoti asmenį, piliečiams, ši valstybė turi patikrinti, ar laikomasi Chartijos 19 straipsnyje nurodytų garantijų, t. y. kad niekas negali būti išduotas valstybei, kurioje jam gresia mirties bausmė, jis gali patirti kankinimų ar kitokį nežmonišką ar žeminantį elgesį ar būti taip baudžiamas? Ar atliekant šį patikrinimą užtenka konstatuoti, kad valstybė, kuri prašo išduoti asmenį, yra konvencijos, pagal kurią draudžiamas kankinimas, šalis, ar būtina patikrinti faktinę padėtį, atsižvelgiant į Europos Tarybos atliktą šios valstybės vertinimą?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl prejudicinių klausimų priimtinumo

18 Pagal nusistovėjusią teismo praktiką 267 straipsnyje numatytas procesas yra Teisingumo Teismo ir nacionalinių teismų bendradarbiavimo priemonė, suteikianti Teisingumo Teismui galimybę pateikti nacionaliniams teismams Sąjungos teisės išaiškinimą, būtiną priimti sprendimams pastarųjų teismų nagrinėjamose bylose (žr., be kita ko, 2015 m. spalio 6 d. Sprendimo *Capoda Import-Export*, C-354/14, EU:C:2015:658, 23 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

19 Teisingumo Teismui ir nacionaliniams teismams taip bendradarbiaujant, tik bylą nagrinėjantis nacionalinis teismas, atsakingas už sprendimo priėmimą, atsižvelgdamas į bylos aplinkybes turi įvertinti, ar jo sprendimui priimti būtinas prejudicinis sprendimas, ir Teisingumo Teismui pateikiamų klausimų svarbą. Todėl iš principo Teisingumo Teismas turi priimti sprendimą tuo atveju, kai pateikiami klausimai susiję su Sąjungos teisės išaiškinimu (žr., be kita ko, 2015 m. spalio 6 d. Sprendimo *Capoda Import-Export*, C-354/14, EU:C:2015:658, 24 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

20 Iš to darytina išvada, kad nacionalinio teismo pateiktiems klausimams dėl Sąjungos teisės išaiškinimo, atsižvelgiant į jo paties nurodytą teisinį pagrindą ir faktines aplinkybes, kurių tikslumo Teisingumo Teismas neprivalo tikrinti, taikoma svarbos prezumpcija. Teisingumo Teismas gali atmesti nacionalinio teismo pateiktą prašymą tik jeigu akivaizdu, kad prašomas Sąjungos teisės išaiškinimas visiškai nesusijęs su pagrindinės bylos aplinkybėmis ar dalyku, jeigu problema hipotetinė arba jeigu Teisingumo Teismas neturi informacijos apie faktines ir teisines aplinkybes, būtinos tam, kad naudingai atsakytų į jam pateiktus klausimus (žr., be kita ko, 2015 m. spalio 6 d. Sprendimo *Capoda Import-Export*, C-354/14, EU:C:2015:658, 25 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

21 Nagrinėjamu atveju Latvijos vyriausybė per teismo posėdį informavo Teisingumo Teismą, kad A. Petruhhin po to, kai 2015 m. kovo 26 d. buvo išlaisvintas, išvyko iš Latvijos ir tikriausiai grįžo į Estiją.

22 Tačiau ši vyriausybė taip pat nurodė, kad Latvijos teismuose vis dar vyksta ekstradicijos procedūra. Ji teigė, kad Latvijos Respublikos generalinė prokuratūra neatšaukė sprendimo, pagal kurį leidžiama išduoti A. Petruhhin, ir kad *Augstākā tiesa* (Aukščiausiasis Teismas, Latvija) turi atlikti šio sprendimo kontrolę. Šis teismas galėtų pritarti ekstradicijai, jos neleisti arba prieš priimdamas sprendimą prašyti, kad būtų pateikta papildomos informacijos.

23 Iš šių paaiškinimų matyti, kad, nors šiuo metu A. Petruhhin nebėra Latvijoje, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi spręsti dėl sprendimo dėl ekstradicijos teisėtumo, nes jeigu šis teismas jo nepanaikins, jis galės būti bet kada įvykdytas, pavyzdžiui, sulaikius suinteresuotąjį asmenį Latvijos teritorijoje, jeigu susiklostys tokios aplinkybės. Todėl pateikti klausimai, kuriais siekiama nustatyti, ar nacionalinės teisės normos, kuriomis remiantis priimtas toks sprendimas dėl ekstradicijos, atitinka Sąjungos teisę, yra svarbūs priimant sprendimą pagrindinėje byloje.

24 Taigi pateiktus klausimus reikia laikyti priimtinais.

Dėl pirmojo ir antrojo klausimų

25 Dviem pirmaisiais klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar SESV 18 ir 21 straipsnius reikia aiškinti taip, kad taikant valstybės narės ir trečiosios valstybės sudarytą ekstradicijos sutartį kitos valstybės narės piliečiams turi būti taikoma norma, pagal kurią pirmajai valstybei narei draudžiama išduoti savo piliečius.

26 Šiuo klausimu reikia nurodyti, kad iš tikrųjų, kaip nurodo dauguma pastabas Teisingumo Teismui pateikusių valstybių narių, kai Sąjunga nėra sudariusi tarptautinės sutarties su atitinkama trečiąja valstybe, normų dėl ekstradicijos nustatymas priklauso valstybių narių kompetencijai.

27 Vis dėlto į Sąjungos teisės taikymo sritį patenkančiose situacijose atitinkamos nacionalinės teisės normos turi atitikti Sąjungos teisę (žr. 2010 m. kovo 2 d. Sprendimo *Rottmann*, C-135/08, EU:C:2010:104, 41 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

28 Dviem pirmaisiais klausimais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas būtent siekia išsiaiškinti, ar pagrindinėje byloje nagrinėjamos nacionalinės teisės normos dėl ekstradicijos atitinka SESV 18 ir 21 straipsnius.

29 Uždraudžiant „bet koki[ą] diskriminacij[ą] dėl pilietybės“ pagal SESV 18 straipsnį reikalaujama užtikrinti vienodą požiūrį į asmenis, esančius situacijoje, kuri patenka į Sutarčių taikymo sritį (šiuo klausimu žr. 1989 m. vasario 2 d. Sprendimo *Cowan*, 186/87, EU:C:1989:47, 10 punktą).

30 Nors nagrinėjamu atveju neginčijama, kaip pažymėta šio sprendimo 26 punkte, kad, kai Sąjunga nėra sudariusi tarptautinės sutarties su atitinkama trečiąja valstybe, normų dėl ekstradicijos nustatymas priklauso valstybių narių kompetencijai, reikia priminti, kad vertinant Sutarčių taikymo sritį, kaip ji suprantama pagal SESV 18 straipsnį, šį straipsnį reikia sieti su ESV sutarties nuostatomis dėl Sąjungos pilietybės. Situacijos, patenkančios į šią taikymo sritį, be kita ko, apima situacijas, susijusias su naudojimusi SESV 21 straipsnyje įtvirtinta laisve judėti ir apsigyventi valstybių narių teritorijoje (šiuo klausimu žr. 2005 m. kovo 15 d. Sprendimo *Bidar*, C-209/03, EU:C:2005:169, 31–33 punktus ir juose nurodytą teismo praktiką).

31 Iš pagrindinės bylos matyti, kad atvykęs į Latviją Estijos pilietis A. Petruhhin, kaip Sąjungos pilietis, pasinaudojo teise laisvai judėti Sąjungos teritorijoje, todėl pagrindinėje byloje nagrinėjama situacija patenka į Sutarčių taikymo sritį, kaip ji suprantama pagal SESV 18 straipsnį, kuri apima nediskriminavimo dėl pilietybės principą (šiuo klausimu žr. 1989 m. vasario 2 d. Sprendimo *Cowan*, 186/87, EU:C:1989:47, 17–19 punktus).

32 Pagrindinėje byloje nagrinėjamomis nacionalinės teisės normomis dėl ekstradicijos sukuriamas skirtingas požiūris, atsižvelgiant į tai, ar atitinkamas asmuo yra šios ar kitos valstybės narės pilietis, nes remiantis jomis kitų valstybių narių piliečiams, kaip A. Petruhhin, nesuteikiama apsauga nuo ekstradicijos, kuria naudojasi šios valstybės piliečiai.

33 Todėl darytina išvada, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamoje situacijoje nevienodas požiūris, dėl kurio leidžiama išduoti Sąjungos pilietį, turintį kitos valstybės narės pilietybę, kaip A. Petruhhin, lemia judėjimo laisvės apribojimą, kaip jis suprantamas pagal SESV 21 straipsnį.

34 Toks apribojimas gali būti pateisinamas tik jeigu yra pagrįstas objektyviomis priežastimis ir proporcingas nacionaline teise siekiamam teisėtam tikslui (žr., be kita ko, 2011 m. gegužės 12 d. Sprendimo *Runevič-Vardyn ir Wardyn*, C-391/09, EU:C:2011:291, 83 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

35 Kelios Teisingumo Teismui pastabas pateikusios vyriausybės kaip pateisinimą nurodo tai, kad nuostata dėl ekstradicijos buvo priimta vykstant tarptautiniam bendradarbiavimui baudžiamosios teisės srityje laikantis ekstradicijos sutarties ir ja siekiama išvengti nebaudžiamumo rizikos.

36 Šiuo klausimu reikia priminti, kad pagal ESS 3 straipsnio 2 dalį Sąjunga savo piliečiams siūlo vidaus sienų neturinčią laisvės, saugumo ir teisingumo erdvę, kurioje laisvas asmenų judėjimas užtikrinamas kartu taikant atitinkamas išorės sienų kontrolės, prieglobsčio suteikimo, imigracijos ir nusikalstamumo prevencijos ir kovos su juo priemones.

37 Tikslas išvengti nusikaltimą padariusių asmenų nebaudžiamumo rizikos patenka į šį kontekstą (šiuo klausimu žr. 2014 m. gegužės 27 d. Sprendimo *Spasic*, C-129/14 PPU, EU:C:2014:586, 63 ir 65 punktus) ir laikytinas teisėtu pagal Sąjungos teisę, kaip nurodė generalinis advokatas išvados 55 punkte.

38 Vis dėlto pagrindinę laisvę, kaip antai numatytą SESV 21 straipsnyje, ribojančios priemonės gali būti pateisinamos objektyviomis priežastimis, tik jeigu jos yra būtinos interesų, kuriuos jomis siekiama užtikrinti, apsaugai ir tik tiek, kiek šių tikslų negalima pasiekti mažiau ribojančiomis priemonėmis (žr. 2011 m. gegužės 12 d. Sprendimo *Runevič-Vardyn ir Wardyn*, C-391/09, EU:C:2011:291, 88 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

39 Kaip nurodė generalinis advokatas išvados 56 punkte, ekstradicija – tai procedūra, kuria siekiama kovoti su asmens, esančio kitos valstybės teritorijoje nei ta, kurioje, įtariama, buvo padarytas nusikaltimas, nebaudžiamumu. Kaip Teisingumo Teismui pateiktose pastabose nurodė kelių valstybių vyriausybės, nors atsižvelgiant į posakį *dedere aut judicare* („išduoti ar persekioti“) piliečių neišdavimas iš esmės kompensuojamas suteikiant prašomajai valstybei narei galimybę vykdyti savo piliečių baudžiamąjį persekiojimą už sunkius nusikaltimus, padarytus ne jos teritorijoje, pagal bendrąją taisyklę ši valstybė narė neturi jurisdikcijos teisti už tokius nusikaltimus, kai nei nusikaltimą, kuriuo įtariama, padaręs asmuo, nei nuo jo nukentėjęs asmuo nėra šios valstybės piliečiai. Taigi ekstradicija leidžia išvengti nusikaltimus tam tikros valstybės teritorijoje padariusių ir iš jos pabėgusių asmenų nebaudžiamumo.

40 Atsižvelgiant į tai, pagrindinėje byloje nagrinėjamos nacionalinės teisės normos, pagal kurias leidžiama tenkinti ekstradicijos prašymus, kad būtų vykdomas asmens baudžiamasis persekiojimas ir jis būtų teisiamas trečiojoje valstybėje, kur, įtariama, padarytas nusikaltimas, yra tinkamos siekiant užbrėžto tikslo.

41 Vis dėlto reikia patikrinti, ar nėra alternatyvios, mažiau naudojimąsi SESV 21 straipsnyje įtvirtintomis teisėmis ribojančios priemonės, kurią taikant būtų galima tiek pat veiksmingai pasiekti tikslą išvengti nusikalstamą veiką padariusio asmens nebaudžiamumo rizikos.

42 Šiuo aspektu reikia priminti, kad, vadovaudamosi ESS 4 straipsnio 3 dalies pirmoje pastraipoje įtvirtintu lojalaus bendradarbiavimo principu, Sąjunga ir valstybės narės gerbia viena kitą ir viena kitai padeda vykdydamos iš Sutarčių kylančias užduotis.

43 Baudžiamosios teisės srityje Sąjungos teisės aktų leidėjas, be kita ko, priėmė Pagrindų sprendimą 2002/584, kuriuo siekiama palengvinti teismų bendradarbiavimą įvedant Europos arešto orderį. Europos arešto orderis yra pirmoji priemonė baudžiamosios teisės srityje, kuria įgyvendinamas abipusio pripažinimo principas, Europos Vadovų Tarybos pavadintas teismų bendradarbiavimo „kertiniu akmeniu“ (2008 m. gruodžio 1 d. Sprendimo *Leymann ir Pustovarov*, C-388/08 PPU, EU:C:2008:669, 49 punktas). Be šios teismų bendradarbiavimo priemonės, t. y. Europos arešto orderio, yra daugelis kitų savitarpio pagalbos priemonių, skirtų tokiam bendradarbiavimui palengvinti (šiuo klausimu žr. 2014 m. gegužės 27 d. Sprendimo *Spasic*, C-129/14 PPU, EU:C:2014:586, 65–68 punktus).

44 Be to, kaip numatyta ESS 3 straipsnio 5 dalyje, palaikydama santykius su platesniu pasauliu, Sąjunga išsaugo ir skatina savo vertybes ir interesus ir prisideda prie savo piliečių apsaugos.

45 Ši apsauga kuriama palaipsniui naudojantis tokiomis bendradarbiavimo priemonėmis, kaip Sąjungos su trečiosiomis valstybėmis sudaryta ekstradicijos sutartis.

46 Tačiau šiuo metu tarp Sąjungos ir pagrindinėje byloje nurodytos trečiosios valstybės nėra tokios sutarties.

47 Vis dėlto nesant Sąjungos teisės normų, reglamentuojančių ekstradiciją tarp valstybių narių ir trečiosios valstybės, siekiant apsaugoti Sąjungos piliečius nuo priemonių, dėl kurių jie galėtų netekti SESV 21 straipsnyje įtvirtintų teisių laisvai judėti ir apsigyventi, ir kartu kovoti su nebaudžiamumu už nusikalstamas veikas, svarbu laikantis Sąjungos teisės įgyvendinti visas baudžiamosios teisės srityje egzistuojančias bendradarbiavimo ir savitarpio pagalbos priemones.

48 Todėl pagrindinėje byloje nagrinėjamu atveju reikia teikti pirmenybę keitimuisi informacija su valstybe nare, kurios pilietis yra suinteresuotasis asmuo, ir suteikti šios valstybės narės valdžios institucijoms galimybę išduoti Europos arešto orderį vykdyti baudžiamąjį persekiojimą, jeigu pagal nacionalinę teisę jos gali vykdyti šio asmens baudžiamąjį persekiojimą už nusikaltimus, padarytus už šios valstybės teritorijos ribų. Esant tokiam atvejui, remiantis Pagrindų sprendimo 2002/584 1 straipsnio 1 ir 2 dalimis iš esmės nepašalinama valstybės narės, kurios pilietis yra nusikaltimo padarymu įtariamas asmuo, galimybė išduoti Europos arešto orderį, kad toks asmuo būtų perduotas vykdyti baudžiamąjį persekiojimą.

49 Taip bendradarbiaudama su valstybe nare, kurios pilietis yra suinteresuotasis asmuo, ir teikdama pirmenybę galimam Europos arešto orderiui, palyginti su ekstradicijos prašymu, priimančioji valstybė narė veikia mažiau ribodama naudojimąsi teise laisvai judėti ir kartu kiek įmanydama pašalina riziką, kad asmuo liks nenubaustas už nusikaltimą, už kurį persekiojama.

50 Todėl į du pirmus klausimus reikia atsakyti, kad SESV 18 ir 21 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad kai valstybei narei, į kurią buvo atvykęs Sąjungos pilietis, turintis kitos valstybės narės pilietybę, trečioji valstybė, su kuria pirmoji valstybė narė sudarė ekstradicijos sutartį, pateikia ekstradicijos prašymą, ji turi informuoti valstybę narę, kurios pilietybę toks asmuo turi ir, jeigu to reikalauja aplinkybės, pastarosios prašymu perduoti jai šį asmenį laikydamasi Pagrindų sprendimo 2002/584 nuostatų, jeigu pagal nacionalinę teisę tokia valstybė narė turi kompetenciją vykdyti šio asmens baudžiamąjį persekiojimą už nusikaltimus, padarytus už jos teritorijos ribų.

Dėl trečiojo klausimo

51 Trečiuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar tuo atveju, kai prašomoji valstybė narė, gavusi trečiosios valstybės narės prašymą, ketina išduoti kitos valstybės narės pilietį, pirmoji valstybė narė turi patikrinti, ar išdavus asmenį nebus pažeistos Chartijos 19 straipsnyje įtvirtintos teisės, ir jeigu taip, kokius kriterijus ji turi taikyti atlikdama šį patikrinimą.

52 Kaip matyti iš atsakymo į du pirmus klausimus, esant tokiai situacijai, kaip nagrinėjama pagrindinėje byloje, valstybės narės sprendimas išduoti Sąjungos pilietį patenka į SESV 18 ir 21 straipsnių taikymo sritį, taigi į Sąjungos teisės, kaip ji suprantama pagal Chartijos 51 straipsnio 1 dalį, taikymo sritį (šiuo klausimu pagal analogiją žr. 2013 m. vasario 26 d. Sprendimo *Åkerberg Fransson*, C-617/10, EU:C:2013:105, 25–27 punktus).

53 Todėl darytina išvada, kad Chartijos ir, be kita ko, jos 19 straipsnio nuostatos taikytinos tokiam sprendimui.

54 Minėtame 19 straipsnyje numatyta, kad niekas negali būti perkeltas, išsiųstas ar išduotas į valstybę, kurioje jam gresia mirties bausmė arba kurioje jis gali patirti kankinimų ar kitokį nežmonišką ar žeminantį elgesį arba būti taip baudžiamas.

55 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas būtent klausia, ar vertindama, ar ši nuostata bus pažeista, valstybė narė gali tik konstatuoti, kad valstybė, kuri prašo išduoti asmenį, yra 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytos Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – EŽTK), pagal kurią draudžiamas kankinimas, šalis, ar būtina konkrečiai išnagrinėti faktinę padėtį pastarojoje valstybėje, atsižvelgiant į Europos Tarybos atliktą šios valstybės vertinimą.

56 Norint atsakyti į šį klausimą, reikia remtis Chartijos 4 straipsniu, pagal kurį draudžiamas kankinimas ir nežmoniškas ar žeminantis elgesys arba baudimas, ir priminti, kad draudimas yra absoliutus, nes jis glaudžiai susijęs su Chartijos 1 straipsnyje nurodytu žmogaus orumo gerbimu (žr. 2016 m. balandžio 5 d. Sprendimo *Aranyosi ir Căldăraru*, C-404/15 ir C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, 85 punktą).

57 Iš principo vien pareiškimų ir įsipareigojimų pagal tarptautines sutartis, garantuojančias pagrindinių teisių apsaugą, nepakanka, kad būtų užtikrinta tinkama apsauga nuo netinkamo elgesio grėsmės, kai iš patikimų šaltinių matyti, jog valdžios institucijų atlikti ar jų toleruojami veiksmai akivaizdžiai prieštarauja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijoje įtvirtintiems principams (2008 m. vasario 28 d. EŽTT Sprendimo *Saadi / Italija*, CE:ECHR:2008:0228JUD003720106, § 147).

58 Todėl, kai prašomosios valstybės narės kompetentinga institucija turi duomenų, patvirtinančių realų pavojų, kad elgesys su asmenimis prašančiojoje išduoti asmenį trečiojoje valstybėje nežmoniškas ar žeminantis, ji turi įvertinti šio pavojaus buvimą, kai priima sprendimą dėl asmens išdavimo pastarajai valstybei (šiuo klausimu dėl Chartijos 4 straipsnio žr. 2016 m. balandžio 5 d. Sprendimo *Aranyosi ir Căldăraru*, C-404/15 ir C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, 88 punktą).

59 Tam prašomosios valstybės narės kompetentinga institucija turi remtis objektyviais, patikimais, tiksliais ir tinkamai atnaujinamais duomenimis. Šie duomenys, be kita ko, gali būti paimti iš tarptautinių teismų, pavyzdžiui, Europos Žmogaus Teisių Teismo, sprendimų, prašančiosios išduoti asmenį trečiosios valstybės teismų sprendimų ir Europos Tarybos ar Jungtinių Tautų sistemai priklausančių organų sprendimų, ataskaitų ar kitų jų parengtų dokumentų (šiuo klausimu žr. 2016 m. balandžio 5 d. Sprendimo *Aranyosi ir Căldăraru*, C-404/15 ir C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, 89 punktą).

60 Todėl į trečiąjį klausimą reikia atsakyti taip: kai valstybei narei trečioji valstybė pateikia prašymą išduoti kitos valstybės narės pilietį, pirmoji valstybė narė turi patikrinti, ar išdavus šį asmenį nebus pažeistos Chartijos 19 straipsnyje įtvirtintos teisės.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

61 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendžia:

1. **SESV 18 ir 21 straipsniai turi būti aiškinami taip: kai valstybei narei, į kurią buvo atvykęs Sąjungos pilietis, turintis kitos valstybės narės pilietybę, trečioji valstybė, su kuria pirmoji valstybė narė sudarė ekstradicijos sutartį, pateikia ekstradicijos prašymą, ji turi informuoti valstybę narę, kurios pilietybę toks asmuo turi ir, jeigu to reikalauja aplinkybės, pastarosios prašymu perduoti jai šį asmenį laikydamasi 2002 m. birželio 13 d. Tarybos pagrindų sprendimo 2002/584/TVR dėl Europos arešto orderio ir perdavimo tarp valstybių narių tvarkos, iš dalies pakeisto 2009 m. vasario 26 d. Tarybos pamatiniu sprendimu 2009/299/TVR, nuostatų, jeigu pagal nacionalinę teisę tokia valstybė narė turi kompetenciją vykdyti šio asmens baudžiamąjį persekiojimą už nusikaltimus, padarytus už jos teritorijos ribų.**

2. **Kai valstybei narei trečioji valstybė pateikia prašymą išduoti kitos valstybės narės pilietį, pirmoji valstybė narė turi patikrinti, ar išdavus šį asmenį nebus pažeistos Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 19 straipsnyje įtvirtintos teisės.**

Parašai.